

اجتهاد

نومرو ۷۶

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلنده

دائرة اجتهاد

Idjtihad Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

نجشابه کونلری حیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

۱۵ آغستوس ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش

ممالك اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یارہ

دور انحطاطده بر تجدد مالی

قره مصطفی پاشا آنک اجرا آتی امور مالی ده بر حد فاصل تشکیل ایدہ جک درجہ ده بیو کدر. بو ذاتک اعدامی احضار ایدن اسباب تدقیق ایدیلورسه قره وزیرک اصلاحات نامیله وجوده کتیر مک ایستدیکی شیرلک زمانه کوره مهم اولدینی آکلاشیلور. بزم تاریخم زک بر برینه ربط ایدیلان و نائی تدقیق ایدیلورسه شمدی یه قدر ایشلمامش تدقیق ایدلماش بر ساحه ده یعنی عثمانی لک امور مالیه حقنده وضع ایلدکلی تشکیلاته دأر دهامهم دورملر بولنه جنی شبه سزدر. تاریخم معلوم اولان سیملری بر طرف ایدیلہ جک اولورسه قره مصطفی پاشا بویله بردورینی وجوده کتیرن رجال سلطنتنددر. مصطفی پاشا؛ روان سفرنده یکپجری آغالی ایتش و اوجاق زوربارینی، سرکلرینی تربیه و اوجاقده وقوعه کلان اسرافاتی منع ایتش بعده قبودان دریالغه تعیین قلنمش ترسانه اوجاغنده مستحق تربیه اولانلری ازمشدر. بولندینی مأموریتلرده ضبط وربطی تأمین ایلدیکی؛ و یامق ایسته دیکی بر شیده نه قدر ممانعت کوررسه کیری دونمدیکی مختصر ترجمه حالتدن آکلاشلمقده در. قره مصطفی پاشا مراد رابع طرز شدید سیاستنده بر وظیفه مهمه ایفا ایلدیکندن، سلطان ابراهیم دور سلطنتنده دخی بو طرز ادارهینی تعقیب ایتش فی الحقیقه الارینی ولوکه واجب الازاله فیده دن اولسون لزومسن انسان قانی ایلہ کیرتمش ایسه ده بش سنه اوچ آی ایچنده دولتک داخلده امور مالیه سنی خارجه نفوذ و اعتبارینی تزئیده موفق اولمشدر. مصطفی پاشا بغدادده ایکن، ۱۰۴۸ تاریخنده صدارت عظمای موقعه کچمشدر. بوزمان معلوم اولدینی اوزره مراد رابع بغدادکی بیوک بر اولککینی ایکنجی دفعه سلطنته ربطی صورتیه قزانیلان بر مظفریت زمانی ایدی. بناء علیه دولتک شان عسکرسی تماماً اعاده قلنمش ایسه ده حزینه دولتک اوغرا دینی اسرافات قسماً اولسون ازاله قلنه مامش ایدی.

مصطفی پاشا صدارته ورودندن اول دولتک بولندینی حاله عطف نظر ایدیلورسه امور مالیه خصوصنده موقع اجرایه قوتلسی لازمکلان شیرلک نه قدر علوی برفکره خدمت اولدینی در حال آکلاشیلور. مراد رابع دور انحطاطده ظهور ایدن پادشاهلرک سفک دما ایلہ شریاب اولان بر پادشاهی اولدینی تصدیق و اعترافده جله مؤرخلر متفقدر. مع مافیه پادشاهک بوشدید سیاستی بسبتون خارج عن المکرز اجرا آندن معدود دکل ایدی. چونکه. واردات دولت یکپجری، سپاهی و دولت مأموری دنیلان بر چوق فرومایه لره مأ کل حکمنه کیرمش؛ سپاهی و یکپجری زورباری ایراد حزینه یی دیلدکلی کی تقسیمده هیچ بر قانونه اطاعت ایتیه جک

درجہ ده سرکشلمکده سرافراز اولش ایدی. باخصوص دولت حزینه سنه کیره جک و اردانک جباتی بیلہ بر امتیاز مخصوص اولارق عسکر صاییلان سپاهیلره تخصیصی مکلفینی قانونسنر کیفی مامله لره معروض بر افش «دلالیه» نامیله بر چوق تکالیف زائده وظالمه لک صرف تحصیل ایدنلرک منافعه مخصوص اولارق تحصیلنی انتاج ایلش ایدی. تکالیف محلیه اساساً هر دفتر دارک؛ هر بکلر بکنک ضامی ایلہ یوکسلمش ایکن هر درلو جزادن مصون اولان سپاهیلرک ظلمی؛ حکومت مأمورلرک ظلملرینه منضم اولان عجزلری سرحدلرده. افلاق بغدادن اردل و بوسنه کی عجللرک حرب و ضربه قادر و یوده لرخی محضاً تکالیف میره یی و برهمدکارندن طولانی سلاحه صارلغه مجبور ایلش ایدی. یکپجریلر و مرکز سلطنتنده وزرایه مأمورینه علوفه توزیع ایدلمدیکی تقدیرده مرکز سلطنتنده بر عصیان باش کوستردیکی کی بو عصیان مانع اولقی مقصدیلہ خلقندن طلب ایدیلن تکالیف دخی افراد اهلایینی عصیان تشویق ایتکده بولندیفندن یکدیگرینه ضد شو تدابیر جدأ حکومتی موازنه سز بر وضعیته القا ایلش ایدی.

سپاهیلر تحصیلدارلق نامی آلتنده واردات دولتی دیلدکلی مقدارده التزام ایلش اولدق لردن حزینه یه کلن واردات دخی وقوعه تابع بر حاله کلش و مرکز سلطنتنده سکه مسئله سنک عسکر علوفه سنک و مأمورین معاشاتنک بر اصول وقاعده یه تابع اولماسی حزینه یی بیوک بر مضایقه یه کرفتار ایلش ایدی. ایشته مراد رابع خونخوارانه سیاستی ایلہ حزینه دولته عارض اولان کابوس اسرافاتی قالدیرمش مصطفی پاشا دخی پادشاهک شو فکرنندن استفادہ ایدرک مقصد اصلاحی؛ مراد رابع اواخر سلطنتنده و سلطان ابراهیمک ابتدای حکومتنده ثمره دار ایلشدر. ایشته سلطان مراد بو سیاست شدید سی سایه سنده دولت حزینه سنه تازه بر روح ویره بیلدیکندن اک کوچوک برادری اولان سلطان ابراهیمک تحت کچدیکی زمان اعطاسی قانون دولتدن اولان جلوس بخشیشی [۱] سلطان مرادک جمع وادخار ایلدیکی نفوذ کلیه ایلہ تسویه اولنه بیلمشدر. یوقسه پادشاهلر تبدل ایتدکجه جلوس هدیه سنک حزینه موجودندن ویا ایراد حزینه دن دکل اکثر یا استقراض ایدیلان مبالغدن تسویه ایدلسی عادت حکمنه کیردیکندن دوکیلان قائلرک بر ثمره ویرمش اولدینی میدانده در. شوراسنی ده استطراداً سویلیه لم که سلطان

[۱] نعمیا قلیچ الاینی تعریف ایدرکن جلوس بخشیشی ایچون شو فقره یی قید ایدیور: وزرا و اعیانه و بالجله اهل دیوانه خلعت و علمایه دخی عطیات کوندروب هر مثلاًنک منزله درگاه عالی چاووشلرله قرقر غروش کوندردیلر که اول زمانده بشر بیک اچہ ایدردی و جلہ قوله ترقیلر و بالجله بخشیش عام و احسان مالا کلام ایدوب عدل و احسانه نیت و عزیمت بیوردیلر ص ۴۵۷ جلد ۳ نعمیا

دولتدن اعاشه مقصديه عسكرلكه يازديرمش اولدقنلرندن وظيفه عسكريه ايله مكلف اولان عسكرلرك مقداري كيتديجه آرتيش وبوزيك راده سنه يتشه رك بونلره علوفه توزيبي مشكل بر معما حالته كيرمش ايدى . قوچى بكك سلطان مراد رابعه ويرديكي مشهورلايجه سنده ديديكى كى « بودكلوقوله مواجيبى يتشور وبو دكلو مواجيه خزينه مى وفا ايدردي » دولت؛ اك بيوك فتوحات ايله تتوج ايلديكي زمانده قانونى سلطان سليمان زمانده يكيچيرى موجودى اون ايكي بيك بلوك خلقنك ايسه (۷) بيك راده سنده ايدى . حالبوكه

يكيچيرى بلوك خلقي

مراد ثالث دورنده : ۲۷۰.۰۰۰ ۱۳.۰۰۰

محمد ثالث » (۱۰۰۴) ۴۵۰.۰۰۰ ۲۰.۰۰۰

احمد اول » (۱۰۱۴) ۴۷۰.۰۰۰ ۲۱.۰۰۰

نفرى ملت خزينه سى بلا لزوم بسله مك مجبوريتنده بولنيور ايدى، بالطبع خزينه نك اوغرا دينى تشواسرافاته نهايت ويرليه جك اولورسه اصلاحاته هر نره دن باشلامش اولسه مفيد بر نتيجه اعطا ايدمه ضررى . پايختنده عسكرلكدن باشقه جاهلانه، معنئانه بروضع ووقار ايله دولتك هر درلو امور اداره سنه مداخله ايدن دولته بر دولت اراضيسى قدر يرلر غائب ايتديرن يكيچيرلرك عددين مراد رابع اللى اللى بش بيكه اينديرمش مصطفى پاشا ايسه بو مقداري يوقاروده كورولديكي كى ۲۹ بيكه تنزيل ايدمه بيلمشدر، قره مصطفى پاشانك يوقلمه ناميله ياد ايديلان تسبيق تعبيرات قديميه نظراً بر جوق اسامه نك چالمنسه سبب اولمش بوصورته اخراج ايديلن عساكر چالق ياخود مقطوع العلوفه نامى ويرلمشدر. بوبالديرى چيلاقلر پاشانك قتلندن صكره جفجى خواجه دورسقا هتنده ينه عسكره انلشدردها طوغروسى عسكرلك ايتمه مك شرطيله « دولت خزينه سنندن معاش آلتق مسلكنه » قبول اولنلشدرده كوپرولودورينه قدر دولته آچدقلى رخنه لر بوراده محتاج تفسير دكلدر . بناء عليه دولته بر نفقه حيات ويره بيلمك ايجون همه حال ايشه ضبط و ربطى بوزولان يكيچيرلرك تسبيقندن باشلامق قطفى ومجبورى ايدى . بر حكومت عسكريه ديمك اولان دولت عثمانيه ده آهنكى بوزولش اولان تشكيلاتى اصلاح و تسبيق اتحق بوسايه ده وجوده كله ياوردى . قوه تقيديه و تدقيقه سيله معروف اولان قوچى بك امور ماليه نك فسادينى يكيچيرلرك حكومته مداخله سننده تجار وزعات كى دولتك مابه الاستنادى اولان بر اصولك بوزولسنى ايسه امور ملكيه نك صرف عسكرالنه دوشمسنده بولمقده در. بر مونسكيو قدر عثمانلى اسباب تعالى و انقراضنى بحق تشخيص ايدن قوچى بك كى بيوك بر متفكر مراد رابع زمانده نشوونماسى جداً بر حسن تصادفدر مع مافيه سياست شديد و مؤثره نك دولته دائماً پايدار اولاييله جك قوانين و نظاماتى وجوده كتيره مامسى قره مصطفى

مراد ثالث مرحوم ايج خزينه دن كليتى مبالغ جمع وادخار ايلش وبو سايله ده نجه ويران و جلالى وقعه لرى پاره تداركنه لزوم قالمسزين كچديرلش ايسه ده ۱۰۲۶ تاريخندن صكره سلطان مصطفى واوچ سنه مرورنده سلطان عثمان ودرت سنه مرورنده ينه سلطان مصطفى وبر سنه صكره سلطان مراد رابع جلوسى وبش سنه ده درت دفعه جلوس بخشيشى اعطاسى [۱] و باخصوص سلطان مصطفى والده سنك اشقيايى نظيف ايجون حراش عثمانيه يي ابدال و اسرافى بالذات سلطان مرادك جلوس بخشيشى سلاطين ماضيه زمانندن قالمه سيم ووزرك سكه يه ارجاعنى و بعض تجار و متموليندن ايديلان استنده سايله سنده ويريله بيلمش ايدى . سلطان مراد رابع دورى ولو كه قان دو كه رك اولسون دولت خزينه سنى مأكل اولقندن قورتارمش سلطان ابراهيم دنى بدایت سلطنتنده سلفنك اثرينه اتباع ايله مصطفى پاشانى مقامنده ابقا ايلش اولديقندن بر مدت ايجون دولت برحق موجوديت اكتساب ايدمه بيلمش ايدى .

سلطان مرادك سياست شديد و سفيه سنده بر عامل مهم اولان مصطفى پاشانك نقاط هدفى بروجه آتى خصوصات ايدى :

- ۱ — يكيچيرى و سپاهيلرك تقصى مقداري .
- ۲ — تصحيح سكه .
- ۳ — تحرير نفوس و ممالك و جزيره نك تحرير جديدى .
- ۴ — اسرافات عموميه يي قلع و قطع .
- ۵ — تدكره و سركى اصولنك لغوى ايله خزينه نك ايراد و مصرفنك نقده تحويلى .

قره مصطفى پاشانك ايلك اجرا آتى بغدادده ايكن سپاهى يي (۱۲.۰۰۰) ه و يكيچيرى يي (۱۷۰۰۰) ه تنزيلي و باقيسنى علوفه دفترندن اخراجيدر . عسكرلك خصوصنده دولتك اوغرا دينى بجران حسابه النورسه پاشانك بوسياست ماليه سنه تقدير خوان اولماق قابل اولاماز . معلومدر كه بيك تاريخدن صكره نجه ويران سفرلرينك امتدادى هر سنه يكيدين عسكر يازلسنى انتاج ايلش ايدى .

خصوصيله ۱۰۳۰ تاريخنده وقوعبولان عثمان خانك شهادتى اوزرينه فوق العاده بوزبولان سپاهيلر عاداتا بر اشقياجت سى مقامنه قائم اولارق « ولدش » ناميله اقر بارلجى و قانونى محافظه ايله مكلف اولان وزرا ايسه بونلره مانع اولاجق يرده قيو خلقنى خزينه

[۱] جلوس بخشيشى تقريباً (۳۰۰) مليون اچمه يعنى ۲ مليون ريال درجه سنده ايدى .

نتايج الوقوعات ص ۹۸ جلد (۲)

۱۰۰۳	۱	۶	»	۲۰	۱۲۰
۱۰۰۲	۱	۸		۱۵	۱۶۰
۱۰۰۰		۱۲		۱۰	۲۵۰

یوز درهم کموشه باقیر قاریشدرمق صورتیه اچقه نك
تکشیری مراد ثالث دورنده قره غروش دنیلان دیرکلی ریالی
۴۰ اچقه دن ۸۰ اچقه و التونی (۶۰) اچقه دن (۱۲۰) اچقه
چیقاردی. مسکوکات اجنبیه نك کثرتله تداولندن طولای خاصه
اشترائیه سنه غائب ایتکده اولان اچقه نك سقوطی خارجدن کلن
التون پاره نك اچقه اعتباریه یوکسله سنه وشو حال اشیا فیاً نك
چو غالمسنه سبب اولمشدر. ۹۷۴ سنه سنده ارپه نك برکله سی
اون اچقه صا تون النیدی حالد [۱] بالاخره برمثلی یوکسلش
خزینیه برفاذه سی طوقونمان تدابیر پك چوق قانلی اخنلالره
سبب اولمشدر. ۹۹۶ سنه سنده زیوف اچقه نك ایلک دفعه اولان
وقوعه کتیردیکی عصیان سپاهیلر عصیاندر [۲]. فقط بوقدر
تهلکلی اولان برتدبیره مراجعت خصوصنده رجال دوات هیچ
زمان اهل الیامشدر. جودت پاشانك دیدیکی کبی [۳] سکه تغشیشی
« تصرفات دارالضرب ایله بوماده دن دخی حاصل اولان نفود
جیب غیبیدن ظهور ایتش مالی) فرض ایدلکده خزینه نك اساسلی
وارداتی کبی تلقی ایدلکده اولدیغی کوسترر. بو نعتنه نك
زمانزه قدر اده صره اثرینی کوسترمکده اولدیغنه شبهه بوقدر،
سکه تغشیشی تاریخده تعدد ایدلدیکی کبی سکه نك تجدید
واصلاحیده مصطفی پاشا زمانه قدر بر قاچ دفعه و وقوعه کشیدر،
ایشته یوقاروده کورولدیکی اوزره خارجدن وارد اولان نفود
اورمانده وداخلده وقوعه کلن تغشیش (۱۰۴۹) تاریخده غروش
(۱۲۵) والتونی ایکی یوز الی اچقه چیقش ایدی. نعیانك
دیدیکی کبی [۴] سلطینک بنی آدمدن امتیاز ورجحانی خطبه
وسکه اولقله تجدید و تصحیحی اهم اولغین وزیر اعظم مصطفی
پاشا جدید اچقه کس دیروب اواخر رمضانده بیرام مواجی جدید
اچقه ویریلوب غروش سکسانه التون یوز التمه مصر پاره سی
ایکی اچقه تنزیل قلندی. « نعیانك دخی غریب کوردیکی اوزره
» بو تجدید سکه جلله نك باشنده ممدوح « اولدینی حالد غروش

[۱] نتایج الوقعات جلد ۱ ص ۱۴۸

[۲] جودت پاشا جلد ۶ ص ۶۸

[۳] برکون سپاهی کروی جمعیتله خرده اچقه الی الیه
الوب شیخ الاسلام شیخی افندی حضورینه ایلنوب بو مقوله
اچقینی بزه علوفه دیو ویررلر لکن اهل شوق بزدن آلازلر
ضرری وبردو کمزده الدوغمز حلال اولورمی دیوسئوال ایتدکلرکده
حرامدر دیو جواب ویرچک یته جمعیتله صدر اعظم سیواش
باشی قیوسنه کلشدر. سلانیکلی تاریخی ص ۲۵۲

[۴] نعیان تاریخی ۳ جلد ص ۴۶۰.

پاشادن کورولو محمد پاشا زمانه قدر دولت آدمی
یتشه مامسندن وخلقک ربیه اجتماعی سی ایسه دولت امورینی مراقبه
ایده بیله جک مزیتدن محروم بولنسننددر. کوزل نتیجه ویردیکی
جله مؤرخلرجه تصدیق ایدیلان بتون اجرا نك واضع لری نك
بر صورتله غیبتی ایله کاملاً تخیری بر فکر تعقیبک مقفودیتی
ارائه ایتکده درکه بردواتی تخریب ایچون بوندن مؤثر بر اصلاح
ارامق عبشدر.

تجربیرسکه قره مصطفی پاشانك وجوده کتیردیکی اصلاحات
تصحیح سکه یاخود تجدید سکه در. سکه عثمانلی دولتنده بیوک
بیوک وقعه لره مصدر اولمش بر آلتدر. عثمانلی دولتنك تاریخ مالی سی
کوستریورکه خزینه نك مضایقه سنده رجال دولتنك خاطرینه کلان
ایلك چاره سکه نك تغشیشی در. تاریخ نك اون برنجی عصرنده
باشلایان بونظریه ثروت و تدبیر اداره اوزمانه قدر رجال نك سکه
حقنده برفکر علمی سی اولدیغی کوسترمکده در. مع مافیه بو حال
یالکن بزه مخصوص دکلددر. چونکه معاصری اولان حکومتلرده
دخی بو خطر کتک مرتکبی پك چوق رجل بشمشدر. بو سکه تغشیشی
بودجه لرك آجیغی قیامق ایچون بر چاره تلقی ایدلکده ایسه ده
ایکی مهم قانون اقتصاد حساب آلمیوردی. بونلردن بری عرض
وطلب. دیگر ادخالات و اخراجات ماده سیدر. عثمانلی مملکتنده
عرض و طلبه کوره اچقه نك رایجی تبدیل ایدن حادثه اقتصادی
ایسه خارجدن ترکیایه وارد اولان اشیا نك اخراج اولنان اشیا یه
نسبتله آرنی ایدی. اوزمان مملکتک الکبوک احتیاجی ساعت،
چوقه. شکر کبی بر قاچ نوع امتعهیه منحصر ایدی. اخراجات
ایسه ذخائر دن عبارت و داخل اولان اشیا یه نسبتله زیاده
اولوب موازنه تجاریه نظرأ مملکت اول نسبتده خالص آلتون
کلسنه سبب اولوردی. ایشته حکومت بودجه سنده آجیق تورکجه،
اسرافاته بر چاره ارادقه اجنبی سکه لرنه باقیر قاریش ویرر
علوفه توزیع ایدر. فقط هر نه اولورسه اولسون بحران مالی یی
ازاله ایده مزدی. چونکه اچقه سکه سنك تغشیشی نه مقدارده
ایسه دولت بونی داخلدن استقراض ایلش اولاجفندن بونك
ضرری اهالی دن اچقه و غروش حسابیه تحصیل اولنان وارداتدن
طولای ینه میری یه طوقنور ایدی. بوندن ماعدا عثمانلی تجارتلری
ایله مناسباده بولنان اوروپا و تجارتلر، صادقلری متاعک بهاسنی
الرینه کیره جک اچقه نك قیمت حقیقیه سنه کوره تعیین ایده جکلرندن
واحد قیاسی اولان اچقه نك بوسورتله قوه اشترائیه سنك ازمسی
اشیا فیاً تنك چو غلامسانی انتاج ایدردی. اچقه نك کموشه نظرأ
قیمتی مختلف دورلرده شو صورتله جریان ایدیوردی :

یالیز التونك

درهم اچقه نك شیمیدیکی اچقه نسبتله
کموش اچقه عیاری پاره قیمتی قیمتی اچقه

۹۰۰-۹۸۰ ۱ ۳ ۹۰ ۴۰ ۶۰

برکشینک خدمت عسکریه ابله مکلف اولاجنی حسابیه الهرق
خرستیان اولان یوز اوتوز کشیدن بدل عسکری ایچون تعیین
ایدیلان مقدار اراییلوردی .

بوویر کو جماعت نامنه طلب ایدلکی ایچون حکومتجه چوققلرک
یاخود اختیارلرک و یروب ویرمیه جکنی تدقیق لزومسز قالوردی .
نته کم بوویر کو جماعت ویرکوسی حالتدن برنوع شخصی ویرکو
حانته قلب ایدلکی زمان خرستیان نفوس عمومیه سی ینه بو
صورتله تحریر ایدیلور فقط بدل معین بهر فرده حین توزیمده
اون بش ینشندن دون ویتش بش ینشندن فضل اولان فقیرلر
پاپاسلر توزیمدن خارج براقیلورایدی .

قره مصطفی پاشانک آناطولی ایالاتی تحریریه تشبث ادوب
ایتدیکی اکلایلاماقده در . فی الحقیقه کاتب چلبی ووجیهینک قره
مصطفی پاشا حقه ندماعیا تاریخنده کورولان مطالعه و ملاحظه لرنده (۱)
«ولایتلری مجدداً تحریر ایتدیردی» فقره سنه تصادف ایدلیکنده
ایسه ده نفوس و اموال غیر منقوله تحریرینک باخصوص بوقادار
آز زمانده قابل اولامیه جنی بدیهی بولندیفندن صحتنه اعتبار ایدلما
مکده در . یالکز شوخبر تاریخی آناطولینک نفوس غیر مسلمه سنک
تحریرینه معطوف اولق لازم کلور . باخصوص تاریخلرده بورایه
هانکی مأمورلرک تعیین ایدلکی دخی کوسترلما مکده در . روم ایلی
تحریرینه تعیین قلنان مأمورلر ایسه فائق پاشا ، دلاور افندی
واستانبولی حاجی علی افندی در . هر حالده آناطولینک یالکز حزینه نک
تعیین و توزیمی ایچون تحریر ایدلش اولاجنی شبهه سزدر .

مؤر ضلرک مطالعه سی قره مصطفی پاشانک مؤرخه نیما دره

فقط نعیا پاشانک زمان صدارتده کی وقوعاتی یازدینی صره ده
فضائلنه عائد اجرا آتی سربست برلسان ایله سویلکدن تخاشی
ایدر . معافیته نعیا نک مختصر و توریله الفاظی پاشانک اجرا آتی
بخش ایدلیکنه دلیلدر . چونکه دولت ایچون تعقیب و اجراسی
لازمکن مسلك مالی زمانه کوره بیوک بر وقوف ایله تدقیق
ایدن نعیا نک «خلقک تعیشنی مال میریدن بستیون قطع ایتسی
و «دولت علیه نک نظامنده سعی مشکوردر . و بوخیر خواهلر
یوزندن پادشاهله مجادله سی و مرادینه موافق کورمدیکی پادشاه
اراده لرینی موقع اجرایه قویماسی سرای عامرهنک اکثر
مصارف نک تقصی کی لازم الاجرا وظائف نک [۱] حسنت
طبعه حدته دلالت ایتیه جکنی تقدیر ایلامش اولسی ظن
ایدیلاضر . معافیته نعیا نک بوسورتله یازی یازمسی فکرنی آب
آجیق سویله مامسی ، زماننده سربستی کلامک مقفود اولدیغنه
دلیلدر .

قره مصطفی پاشا متین وجدی برمسلیکی اولدیغنی استانبوله
عودت ایدرسه غیر مشروع طرزده تأمین ایدیلن استفاده لرک

زیوف حالنده ۱۲۵ اچیه اولوب بر غروشه مقابل انک بهر
قیه سی ۱۰ اچیه حسابیه تقریباً ۱۱ اوقه ات المنقه ایکن
عروشک تزیلندن طولای ۸ اوقه النغه باشلامش وخلق
یننده اچنک قوه اشتراثیه سنده کورولن تزیاد بر چوق
شکایاته میدان برافشدر .

تحریر نفوسی و تحریر ممالک — سکه نک تصحیحندن

سکه قره مصطفی پاشانک مشغول اولدینی مسائلدن بری ده نعیا نک
روایتنه کوره ممالک محروسه خانهلرینک و عوارض نامیه بوکون
بر تکلیف شخصی و یاخود تمتع ویرکوسی عد ایدیله بیلسه بیله
بر تکلیف عرفینک [۱] جلدیه سیانا تطبیقنه مباشرتیدر . نعیا
تاریخنده وزیر اعظم چون اتابک دولت اولوب استقلال اوزره
منام صدارتده تمکن ایتش ایدی . باعث اختلال اولان
احوالی دفع ایله تقید ادوب تصحیح سکه دن صکره ممالک
محروسه خانهلری ده تحریریه مباشرت ایدلیکنی بیلدیرمکده
ایسه ده فقره نک بر قاج سطر اشاغیسنده تحریر مأمورلرندن
کیی بوپناه ایله نیجه ظلم و کیی جلب ایتدیکنی سویلسنه
نظراً تحریرک عادلانه بر طرزده یالددینی اکلایلماقده در . فقط
بو تحریر کرک جزیه نک کرک عوارض ویرکوسنک مقدارینی
تعیین ایچون الزم کورولدیکندن مهیا اشتعال بر برکان فساد
حالتنه کلان افکار مخالفه آره سنده بو مقصدی قوه دن فعله
چیقارمق : بر چوق «طفیلاتی» اشخاص عقیقه یی : مأمورین
ومتقلبه یی عوارض ویرکوسی ایله مکلف قیلیم مهم اجرا آدن
معدوددر . نعیا نک قناعتنه نظراً پاشانک قناتی احضار ایدن
اسبابدن بریده بو تحریر مسئله سیدر . نعیا دن اوکرندیکمه کوره
[۲] عوارض ویرکوسی روم ایلی وموره قطعه لرنده « رعیت
وعسکری و مجاور و مقیم و سفری و بلکه سادات و قضات یکسان
عوارضه باغلانوب » هیچ کیسه حقه نه استثنای کوسترلما سی ،
و باش محاسبه چی استانبولی حاجی علی افندی یی حزینه تحریرینه
تعیین ادوب اطفال صغیره یی بیله دفتره قید ایله اهل حربی
تکثیر ایلمسی مصارف عمومیه دولته هر فردک سیانا اشتراکی
تأمین مقصدندن عبارت بولنش بالطبع شوال مملکتده مقصده
قارشو بر ارتجاع وجوده کتیر مشدر . فقط نعیا نک اطفال صغیره نک
بیله ثبت دفتر ایدلسنه اعتراضی بناء علیه بوسورت تحریرک ظلم
اولدیغنی ادعاسی طوغرو بر مطالعه دکلددر . چونکه زمانزه قدر
دوام ایدن بدل عسکری طرحنده ذکور نفوسی تماماً حساب
ایدیلور قان ویرکوسیله مکلف اولان مسلمانلرک یوز اوتوزده

(۱) عثمانی تورکلری ویرکوبی ایکی بیوک قسمه تقریق ایدرلر .
بری شرعی دیکری عرفی ویرکودر . ایوم موجود تکلیفک
بالواسطه بلا واسطه نوعه تقسیمی ۱۲۷۷ سنه -نده در .

[۲] نعیا تاریخی جلد ۴ ص ۴۲

اوزمانه كوره معذور كورمك لازم كلور: مصطفی پاشانك سیاست شدیدسندن متأثر اولانلر طمشوارده بولانلر سلحدار پاشایی استانبوله كتیرمك و صدارت قائمقامی نصب ایتدیهرهرك ینه « منافع دولته مقاسم و مشارك » ایلک هوسنه دوشدكلرندن مراد رابع مرحومك قیزی تزویج بهانه سیله سلحدارك استانبوله جلبی دوشوندیلر و کیفیتی والده سلطان واسطه سیله پادشاهه ابلاغ ایتدیلر . حالبوکه سلطان ابراهیم « هرخصوصده وزیر اعظم سنی وزیر استشاریه لزوم کوردیکنندن بوخصوصده کی مطالعه سنی وزیر اعظم سلطان ابراهیمه « پادشاهم بنم مقصودم اوغور دنیا و دولتکده استقامتله خدمت ایدوب احوال ملک و رعایایه نظام ویرمکدر بومعنی ایسه اتفاق کله و اتحاد قلوبه محتاجدر . سلحدار پاشا کلدکده انلر پادشاه مرحوم زماننده اموره مداخله و اخذرش ایله مصالح مهمه یه ممارضه ایتمکه معتاد اولمشدر . امور دولته تعارض اضداد ایسه فتنه و فساد مؤدی اولاجفته شك یوقدر» [۸] جوابی ویرر . ایشته سلحدارك قتلی احضار ایدن و سرای ارکانسک ترتیبی اولان وقعه بودر . اوزمانك سیات و حسناتی تدقیق ایدن قویجی بك طمشوارده قتل ایدیلان سلحدارك موقع اقبالده بولندی صرهدده مراد رابعه ویردیکی لایحه سندده وزرای عظامك تغیر احوالی و مناصب پادشاهی به مداخله نك نه لردن عبارت اولدیغنی تصویر ایدر « تاریخ مذبوره دن بری [یعنی (۹۸۲)] ندما وسائر مقربان حضور هایون پادشاهیده خیر ورتبه لر بولوب امور و سلطنته مداخله ایدر اولدیلر وزیر اعظم اولانلره نیجه نامعقول تکلیفات ایدر اولدیلر ؛ انلر دخی مرادلرینه مساعده ایتزلر ایسه جمله سی یکدل اولوب حضور هایونده فرصت بولدقجه حقارنده نیجه افتزالر ایدوب تحریک سلسله غضب پادشاهی ایتکلرینی کنانه کمینی قتل و کمینی نفی و کمینك مال و منالان الیروب ، کلی حقارتلر ایدر لرلر « (۱) سرای مقبرلرینك مابین رجالتك امور دولته مداخله سنده تاریخده پك چوق مثال اولدیغندن سلحدارك اعدای مسئله سندده قره مصطفی پاشایه طعن ایتمکدن ایسه بوکی وقایعه مصدر اولان محیط اجتماعی تنقید ایلک ده طوغریدر .

* *

نعما پاشانك اجرا آتته دائر کاتب چلبی و وجهی تاریخندن بعض اقتباساتده بولمشدر . کاتب چلبی اثره زمین اتحاد ایدیلان اجرا آت مالیه سنی تعداد ایدرکن : « بغدادده وزیر اعظم اولوب [۱۲۰۰۰] سپاهی و [۱۷۰۰۰] یکپجری آلیقویوب باقیسی دفتردن اخراج ایلدی . استانبوله کلوب نرخجی حسن افندی ایله نرخ امورین کوروب تصحیح سکه ایلدی و لایشرلی تحریر ایتدیردی و هر امره انتظام و یروب و تذاکری قالدیروب

کسیله چکنی تقدیر ایدن رقباسی هنوز بغدادده ایکن ایران ایله عقد ایدیلن معاهده نك [۱] مضرندن بحث ایله اعدامنه چالشمشدر ایسه ده صدارت قائمقامی طبانی یصی محمد پاشانك سلطان مراده وقوع بولان ایضا حاقی ایله ترتیبات عقیم قالمش فقط طبانی یصی محمد پاشا بوشایینك جزاسنه اوغرایه رق اعدام اولمشدر . بناء علیه پاشا هنوز مقامنه بالفعل ثابت اولمه دن اول سرای و حکومت متنفذانی استانبولده بر ارتجاع عقد شرکت ایشلر ایدی . بر ارتجاع بیک درلو کیزی یولاردن یورویهرك بعضاً خیر خواهانه صداسیله بعضاً دیندارانه بر بلوک ایله جهلای خلقه خطاب ایدرک هدفنه واصل اولمش یعنی : امور اداره ده کورولان روح تمهددی کاملاً بوغارق ماضینك سیئاتی احیا (!) ایشدر . قره مصطفی پاشا زمانك یوکسک طبقه لرندن کوستریلان مقاومت و اغراض ویرکو و بشایا تحصیل اتنده کی شدت و انتظام واردات دولتک صورت صرفنده کوزه دیلن استحقاق مقصدلرندن متولددر . ایشته شو حال خزینه دولتن بشقه بر واسطه تعیش بیامیان یاخود تقدیس ذهبدن بشقه دوات حقنده بر مذهبی اولیان بیوک بر کتله یی اصلاحاته مخالف بر وضعیته بر اقصدر . فی الحقیقه تاریخلرده کی مناقبه باقیله حق اولورسه پاشانك بو حس و خشونت طبعنه دلالت ایدن مناقبی پك چوقدر . سلطان ابراهیم دلاور پاشایی سلحدار ق خدمتندن اناطولی ایالتلرندن برینه وزارتله چراغ ایلدیکی زمان قهرمان مصطفی پاشا « وزرا چوقدر نه لازم دیو منع ایش و بالاخره جنجی خواجه ایله تشریک مساعی ایدرک پاشانك قتلی حاضرلیان یوسف پاشانك سلحدار ق کی معتنا بر مأموریته تعیین ایدیله چکنی ایشتدیکی زمان » پادشاهم ؛ امور دولت مشارکت قبول ایتز وزرا چوقدر . سلحدار پاشایه ویریه جك منصب و خواص و لوازم احتشامیه یه دولتک تحمیل یوقدر .

خزینیه کی کرکی کبی مالامال ایدلم بعده مراد شریفکیز اولدوغی قدر چراقلر ایلک شمعی وقتی دکلددر « دیو منعه چالشمش ایسه ده پادشاهك کیف و هوسنی بوکی معقولات اداریه یی ادراکه مساعدن اولدیغندن نتیجه بز قالمشدر [۲] .

مع مافیله قره مصطفی پاشا زمانك سیئاتندن بسبتون تبریه نفس آتش دکلددر . سلطان مراد رابع نامدار سلحداری مصطفی پاشایی طمشوارده بوغیرمدی تاریخده کندوسنی اتهام ایدمک حاللردندر . فقط نعما نك وقعه یی صورت تحریرینه و سرای ارکانی ذیلن متنفذانك امور دولته مداخله سنده دائر فوچی بک یروتدیکی مطالعه لره باقیلاجق اولورسه بونیده [۱] عبد الرحمن شرف بك تاریخنده الیوم ایران ایله موجود حدودك بومعاهده یه مستند اولدیغنی یازمقده در .

شوراسنی برخاتمہ اولارق عرض اہلک ایستزکہ طبیعت
برشکلدن دیگر برشکلہ قلب ایدہ بیلکم ایچون جمعیت بشریہ
ایکی طریق احضار ایلشدرد . بونک بری عمومی یعنی
وجدان و ذکای ملتنن نبعان ایدن برغلیان مقاومت وارزوی
انقلاب دیگر بر ششخصدن صدور ایدہ بیلان منفرد ہمتدر .
حالبوکہ نردہ تاریخمزک قید ایلدیکی تجددلر وارسہ انجق بویلہ
منفرد ہمتلردن صدور ایدن تجددلردر .

اخلاق عمومیہدہ کوک صالامدینی ایچوندرکہ بویکی تجددہ
مصدر اولان بویوک ہمت اربابی یاجودہ کتیردکاری بنایی
پایدار قیلہ مامشلدرد . ویاخود خلقک طغیان افکاری اوکنندہ
بوغولوب کیتمشلدرد . کاه اثری کاه مؤثری اولدیرن بویحیط اجتماعی دہ
مصطفی پاشا بویوک ہمت اوباندن بری وغریبی شوکہ مؤثرخلرک
متفقاً بیانشہ نظراً یازمق اوقومق دن محروم وهر درلو معنا سیلہ
ای وزیریدر .

ارن کوی فی ۷ کانون ثانی سنہ ۳۲۸

غ . ضلوسہ

بز عثمانی ترکی نہ ایچون ہر کسک بوقادار

کوزینہ باطیورز ؟

ہکبہلی ۲۰ تموز ۳۲۹

نہ شمال سور ، نہ جنوب اوروپائی برطرفہ براقلم .
فی الحقیقہ عثمانی ترکی نہ ایران ، نہ اثور ، نہ سریان ،
نہ ارمنی سور . روملرک بزی سومہملری ایسہ پک طبیعی
ویک حقلیدر . بالطبع بور نقطۂ نظر دن بویلہ در ، کہ اودہ
بلکہ بزم قباحتمز دکلدرد .

حتی عثمانی ترکی نہ ، آنلرک استقلالارینک تأمین
اوغرندہ ، ہان ہان کندی استقلال و مختاریتمزی غیب
ایتمک درجہ سنہ واردیغمز ، لہیلریلہ سومز . اسوچیلرک
بزی سومامہملری ایسہ ضروریدر . چونکہ اسوچ و نوروچ
بربرینی یمکدن ترکلرک اولنرہ ایتدکاری خدمتی تقدیر
ایدہ جک وقتلری یوقدی . اوروپانک سائرملل واقوامی
بزی سومامک وایستہ مامک خصوصندہ برحق مشروع
وموروثہ مالکدر .

خزینہ ایراد و مصرفی نقد ایلوب ایرادی آتردی . ودولتہ
چوق سی و خدمت ایتدی لکن اکثر خلقک مرادی اوزرہ
اولماقلہ کوچلرینہ کلوب صقلدیلر . پادشاہ ایسہ خیر و شر دولت
نفع و ضرری بیلیموب مقسدرک افسادی و شیطانی انس و اغواسیلہ
ظلماً قتل ایتدیردی . سنی خسیئہ قریب ایدی . وزارت دخی
آندہ ختم اولدی . مذبورک مسلسلکی صوکرک کلنلرہ دستور العمل
اولدی . وزیر منور عاقل ، مذبورلوب انجق نقصانی اوقویوب
یازمزدی . کندی دخی اعتراف ایدوب بن بومقامہ لایق دکلم
نسایت قحط رجال اولقلہ کتوردیلر زیرا بو منصبک شرطی
اوقویوب یازمقدر . پادشاہ ایلہ وزرا آرہ سندہ اسرارہ متعلق
بیجہ امور واردر . برکاتب واقف اولماق لازم کلور دیر ایدی .
مع ذلک وزرائک سرفرازی ایدی . دیور . اصصابت نظری
احاطۂ عملیہ سی ایلہ معروف بولان کاتب چلبینک مصطفی پاشا
حقندہ کی مطالعہ سی باخصوص «وزرات دخی آندہ ختم اولدی»
فقرہ سی تاریخ عثمانیک مهم صحیفہ لری ارہ سندہ امور مالیہ بدائر
یورونک ایستدیکمز ، بو تجربۂ قلمیہدہ افادہ منری تماماً تأیید
ایدہ جک فقراتندرد . خلاصہ . پاشا امور دولتی وبالخاصہ امور
مالیہ بی دوزلتمک پک چوق چالشدیغمہ یالکمز آندن اول کچن
دورک متباقی دکلم انی تعقیب ایدن جنبی خواجہ دورینک سیاتی
دخی شاہدرد . بش سنہ دوام ایدن مدت صدارتندہ [۱۰۴۸-۱۰۵۳]
ہراوچ آی تمامندہ سپاہی ویکپیچری سائر علوفہ خوارلرک
مواجبی منتظماً تسویہ ایلد کدنصرکہ الی بیک کیسہ [۱]
اچہ ارتیروب حزینہ تسلیم ایلش بویلہ منتظم تأدیات ایلہ
بر تصرف وقوعی تاریخ مالی بر دہا کوپرلی دورینہ دکن
قید ایتک شرفنہ نائل اولامامشدر .

ایشتہ نعیانک دخی زمانک سیأتندن احترازاً تأویلارلہ
یازدینی مطالعات اساسی طویلور وکاتب چلبینک مطالعہ سی
نظر دقتہ آنورسہ کوریلورکہ مراد رابعہ ویرلن قوجی بک
لایمہ سنی حرفیاً موقع اجرایہ قویق ایستینلردن بریدہ مصطفی
پاشا اولدینی اکلاشیلور .

فرومایہ برصوفتہ ایکن اہلک سلطنت اولاجق درجہدہ
یوکسلمش اولان جنبی خواجہ نک اثر ملعتی اولارق مصطفی
پاشانک قتلندن صوکرک ، کوپرلی محمد پاشا زمانتہ قدر خزینہ
دوات اوقدرواسع برمقیاسدہ غضب وغارتہ معروض قالشدردکہ
بویکی ہمت ارہ سندہ دور تاریخی سیأت نقطۂ نظر دن دقتلہ
تدقیق وتبعہ محتاج بردوردر .

[۱] کیسہ تعبیری اچہیہ وحرہ تعبیری معین برمقدار دہ
التونہ مخصوص تعبیرات مالیہ دندر ، ۹۴۰ - ۱۰۷۰ تاریخلرندہ
بر کیسہ اچہ [۳۰-۴۰] بیک اچہیہ مساوی بولندیغمدن تقریباً
۲۱۵ میلیون اچہ یاخود [۱۷۲۰۰۰۰] لیرا تصرف وقوعہ
کلدیکی اکلاشیلور .